

стабільності і тривалого миру, створенню нової системи міжнародних відносин.

УДК 07.00.02

9. ІВАН ПУЛЮЙ У ДОЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Сліпченко М.В. - студент 1 курсу

(Тернопільська академія народного господарства)

Науковий керівник: ст.викл. Стаднійчук О.В.

Попри титанічну наукову, винахідницьку та педагогічну діяльність Іван Пулюй все життя пильно стежив з чужини за життям українського народу, плекав надію на відродження української державності.

Патріотичні почуття й громадянське кредо вченого вилиті у книжечці "Нові і перемінні звізди", присвяченій Пантелеймону Куліщу. "Коли доведеться сему невеличкому писанню побачити світ під українським небом, то може буде воно маленькою одрадою і тим нашим землякам, що не шукають опіки в чужих, а знають, що сила і спасення лежить у нас самих..." - ці рядки із книги засвідчують про небайдужість автора до долі України.

Свої думки і міркування з приводу української державності Іван Пулюй виклав у публіцистичній праці "Україна та її міжнародне політичне значення", виданій 1915 року німецькою мовою. Автор аналізує тогочасну світову ситуацію, події першої світової війни. Він вважає, що український народ повинен їх використати для здобуття державної незалежності. При цьому розуміє, що устремління українців могла б підтримати котрась із протидіючих сил. Аргументовано довівши вороже ставлення Росії до української самобутності, Іван Пулюй радить орієнтуватися на стосунки з Австро-Угорщиною. Тим більше, що до неї входила Галичина і в складі австрійської армії воювали легіони січових стрільців - зародок майбутнього українського війська. Можливо, й тому праця написана німецькою мовою, щоб привернути увагу до української проблеми австрійські та німецькі громадсько-політичні кола.

Іван Пулюй блискуче висвітлює істину про те, що з усіх окупацій, яких зазнала українська земля, російська була найбільш нищівною. Він вірить, що "поневолені народи Росії повинні бути звільнені і зорганізовані в самостійні держави".

Автор праці доводить, що українське питання має глибокі історичні корені і велике значення для стабілізації політичного та економічного становища в Європі: "Самостійність України є гордієвим вузлом, з яким пов'язані безпека та мир в Європі..."

Пророчі слова українського генія, висловлені 80 років тому, слухні й нині: становлення незалежності Української держави було важливим для світу і залишається важливим сьогодні.

УДК 07.00.02

10. ІМ'Я ГЕНІАЛЬНОГО ВЧЕНОГО В УКРАЇНІ У РАДЯНСЬКУ ДОБУ

Демчак Т.В. - студентка 1 курсу

(Тернопільська Академія народного господарства)

Науковий керівник: ст.викл. Жук Г.М.

Серед когорти українських талантів чільне місце займає постать Івана Пулюя.

Прикро, що називали великого українця "чеським фізиком", "найвизначнішим фізиком Австро-Угорщини" і надто рідко "українським вченим". Замовчувалось ім'я українського патріота у царській Росії, а згодом - в СРСР, так як тут не були зацікавлені у пропаганді української науки та культури.

Не знайшлося місця українському вченому на сторінках "Большой Советской Энциклопедии". Невелика замітка про І.Пуллю у першому виданні Української Радянської Енциклопедії зникла із сторінок другого видання. Немає про нього згадки у довіднику Ю.Храмова "Фізика" (вид. "Наукова думка"). Свою чорну роль щодо імені вченого відіграла пасквільна книга В.Беляєва "Під чужими прапорами" (1958 р.). М.Семчишин у книзі "Тисяча років української культури" (1993 р.), згадуючи вчених, уродженців України, у тому числі й професора І.Пуллю, зауважує "...ніколи і ніким не встановлено ... чи вони взагалі вважали себе українцями".

Як несправедливо і цинічно, принаймні, коли йдеться про Івана Пулюя. Його безцінні листи, статті, переважно надруковані у газеті "Діло", сповнені великою любов'ю до українського народу і вірою у його прийдешнє. Про це засвідчують слова ректора Німецької політехніки на похоронах вченого: "Ти був не тільки людиною сильних переконань, але й людиною вірності, передусім вірності народові, з якого Ти вийшов".

Попри всі перешкоди та цензурні заборони частина відомих українців намагалась вернути ім'я геніального вченого українському народові.

У 1928 році фізик Р.Цегельський опублікував статтю "Доктор Іван Пулюй як науковий дослідник". Популяризації імені Пулюя в Україні сприяли газетні публікації професора М.Чайковського (1958 та 1968 рр.). У січні 1968 року відбулася наукова конференція у Львові, присвячена пам'яті вченого.